

Državni izpitni center

M 2 2 1 5 6 1 1 3

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK

UMETNOSTNA ZGODOVINA

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Ponedeljek, 6. junij 2022

SPLOŠNA MATURA

Moderirana različica

DEL A**Izpitna pola 1****1. naloga: Arhitektura v prazgodovini in starem veku**

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.1	1	<ul style="list-style-type: none"> ♦ megalitska kultura ♦ neolitik / mlajša kamena doba 	Za dva pravilna odgovora 1 točka.
	2	dve od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ Menhir je prostostoječa pokončna kamnita klada. ♦ Dolmen je trilit, sestavljen iz dveh nosilnih klad in preklade. ♦ Kromleh so kamni, razvrščeni v krogu in polkrogu. 	
	1	ena od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ Kamen je trden in neuničljiv, s časom se ne spreminja, v nasprotju s človekovim življenjem, ki je krhko in minljivo, zato to povežejo z posmrtnim življenjem, transcendenco. ♦ Megaliti so kultni prostori ali grobovi, povezani s kultom prednikov ali cikličnim menjavanjem časa, kar povežejo z neuničljivim materialom. ♦ Megalite povezujemo z letnimi časi, astronomskim opazovanjem, teritorialnimi oznakami, svetišči matere zemlje ali nekropolami, zato izberejo material, ki kljubuje času in je trajen. 	
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.2	1	♦ stopničasta piramida (faraona Džoserja) v Sakari	
	1	♦ nekropola / grobno svetišče	
	1	ena od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ Piramida je nastala iz več naloženih mastab. ♦ Grobnica je pod piramido, nadzemni del nima votlih prostorov, volumen je poln. ♦ Masivna gradnja. ♦ Kompleks je obdan z obzidjem z več lažnimi vhodi. ♦ Kompleks je sestavljen iz templjev, dvoran, manjših grobnic, grobnih kapel, skladišč, zasnovan je kot palača za umrlega faraona. 	
	1	♦ D – Imhotep	
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.3	2	<ul style="list-style-type: none"> ♦ mikenska kultura / Mikene ♦ kiklopi 	
	1	♦ Leva simbolizirata moč, verjetno sta varuha vhoda ali kraljevo heraldično znamenje, ki naj na gledalca naredi vtis.	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.4	2	<p>dve od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Akropola je naselje, zlasti utrdba, zgrajena na območju povišanega terena, pogosto hriba s poševnimi brežinami, izbranega za obrambo. ♦ Mesto je na vzpetini, na strateškem prostoru s pogledom na dolino Arga. ♦ Mesto se prilagaja terenu, zato ima organsko obliko. ♦ Mesto ima citadelo s palačo, okoliškim prebivalcem je bilo pribežališče v času nevarnosti. ♦ Na vrhu mesta je palača, katere glavni del je stavba megarona. ♦ Mesto je obdano z masivnim širokim obzidjem, znotraj katerega so palača, svetišča, hiše višjega sloja, skladišča, delavnice in manjša nekropola. ♦ Mesto ima poleg glavnega vhoda še dva manjša stranska vhoda na drugi strani mesta. ♦ Mesto ima cisterno za vodo. 	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.5	2	<p>dve od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ grobnica ima obliko čebeljega panja ♦ centralno zasnovana stavba s psevdokupolo ♦ tumulna grobnica ♦ tolos s procesijskim hodnikom (dromosom) in grobno izbo 	

2. naloga: Umetnost in čas bolezni

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.1	1	<ul style="list-style-type: none"> ♦ cesar Justinijan ♦ bizantinska umetnost 	Za dva pravilna odgovora 1 točka.
	2	<p>dve od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Cesar je upodobljen s svojim spremstvom, pretorijansko stražo, poveljniki (Belizarij) in cerkvenimi dostojanstveniki (škof Maksimiljan). ♦ Cesar je predstavljen kot duhovni in posvetni vladar. ♦ Cesar v roki drži pateno, liturgično posodo za kruh. ♦ Cesar nastopa v vlogi namestnika Kristusa in Kristusove vojske (Kristusov monogram na ščitu). 	

	2	dve od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ razpotegnjene/elongirane figure ♦ stilizirane in tipizirane figure ♦ tipizirani ovalni obrazi s poudarjenimi velikimi očmi ♦ izokefalija ♦ ploskovitost ♦ toga, slovesna drža ♦ frontalnost ♦ odsotnost prostora in telesnosti ♦ vezana kompozicija, niz, registri 	
Skupaj	5		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.2	2	<ul style="list-style-type: none"> ♦ mrtvaški ples ♦ Prikazan je sprevod/ples enajstih parov, sestavljen iz okostnjakov s predstavniki človeštva različnih starosti in družbenih stanov, ki se premika k odprtemu grobu, ob katerem sedi dvanajsti okostnjak, ki pridržuje pokrov grobnice. 	
	2	<ul style="list-style-type: none"> ♦ štirje apokaliptični jezdec ♦ Prestavljene so kuga, lakota, vojna in smrt, ki pustošijo med prebivalstvom / personifikacija nadlog, ki uničujejo človeštvo / apokaliptična vizija konca sveta. 	
	1	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Hrastovlje 	
Skupaj	5		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.3	2	<ul style="list-style-type: none"> ♦ memento mori / vanitas ♦ V portret sta vključeni anamorfoza lobanje in strgana struna na lutnji, ki opozarjata na minljivost tuzemskih radosti in časti / tihožitje znanstvenih in glasbenih instrumentov kaže na zanimanje portretirancev; razpelo opozarja na zveličanje duše. 	
	1	dve od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ celopostavni ♦ reprezentativni ♦ frontalna postavitev ♦ razkošna oblačila, po katerih prepoznamo njihov status 	Za dve navedbi 1 točka.
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.4	2	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Sifilis je spolna bolezen, v motivu pa nastopata Venera in Kupid, ki posebljata ljubezen. Delo je alegorija, ki govori o varljivosti čutne ljubezni in tem, da vdajanje tej prinaša tudi bolečino, pozabo, obup, norost ali spolne bolezni ... 	

3. naloga: Gotsko slikarstvo

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.1	1	♦ Alegorija je prikazovanje abstraktnega pojma v konkretni obliki. Lahko ponazarja pojme (npr. dobra vlada), dogajanje v naravi (npr. pomlad) ali občutja (minevanje časa).	
	1	♦ D – Siena	
	1	ena od: ♦ Trgovine in delavnice so odprte, kar kaže na dobre gospodarske razmere. ♦ Študenti poslušajo predavanja. ♦ Mestne palače so obnovljene, zidarji končujejo prenovo. ♦ Elegantno oblečene mladenke plešejo. ♦ Člani ceha se ukvarjajo s svojimi obrtni.	
	2	♦ veduta/krajina ♦ žanr	
Skupaj	5		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.2	3	♦ slika 3.2: tabelno slikarstvo ♦ slika 3.3: stensko slikarstvo ♦ slika 3.4: knjižno slikarstvo	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.3	1	ena od: ♦ Maestà ♦ Motiv predstavlja Marijo z Jezusom na prestolu, obdajajo jo angeli in svetniki.	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.4	1	♦ Giotto (di Bondone)	
	2	dve od: ♦ Spretno obvlada prostorski iluzionizem – pri poglobljanju prostora si je pomagal s figurami, ki jih vidimo s hrbtne strani. ♦ Figure so povezane s prostorom, živijo v njem. ♦ Z blagim stopnjevanjem osvetlitve mu je uspelo ustvariti občutek polnosti/volumna teles. ♦ Imel je sposobnost prikazovanja tridimenzionalnih prostorov. ♦ Figure kažejo čustva (psihološki realizem). ♦ Pri načrtovanju poslikave je upošteval mesto, ker stoji gledalec – gledalcu se zdi, da je vključen v dogajanje. ♦ Ne uporablja več hierarhične postavitve figur. ♦ Barve so za tisti čas zelo bogate. ♦ Uveljavi modro ozadje namesto zlate. ♦ Barve so bogatih odtenkov za tisti čas.	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.5	1	♦ mesec maj iz Sijajnega horarija vojvode Berryjskega / aristokratsko praznovanje začetka pomladi	
	1	ena od: ♦ Gotski realizem se kaže v iluziji prostorskega poglobljanja, natančnih detajlih, v jasno naslikanih prostorskih planih; v izjemno natančnem opazovanju narave, rastlin, živali in ljudi (njihovih oblačil in izrazov na obrazih); v naravnih pojavih (npr. sapa in dim v mrzlem zraku); v prepoznavnosti stavb v ozadju ... ♦ Vključevanje podrobnosti iz življenja.	
	1	♦ Mednarodni gotski slog se kaže v prefinjeni dvorni eleganci figur, v njihovih podaljšanih telesih, idealiziranih obrazih, imenitnih oblačilih.	
Skupaj	3		

4. naloga: Velike osebnosti od antike do renesanse

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.1	1	ena od: ♦ Samozavesten izraz. ♦ Je mlad, odločen in privlačen moški. ♦ Dolgi valoviti lasje so izraz vitalnosti, vihravosti. ♦ Ima mladosten obraz, čutne ustnice, raven nos. ♦ Izraz obraza kaže patos, zasanjan pogled.	
	1	♦ Z upodobitvijo na novcih je širil svojo propagando.	
	1	♦ helenizem	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.2	1	♦ (celopostavni) vladarski portret	
	2	dve od: ♦ je v vojaški opravi / vojaški strateg ♦ je idealiziran ♦ govorniška gesta ♦ cesarsko ogrinjalo ♦ je bosonog ♦ kontrapost ♦ mladeniški videz	
	1	♦ reliefi na oklepu in Amor/Kupid ob nogah	
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.3	1	♦ krščanski svetnik, ustanovitelj frančiškanskega meniškega reda, zavetnik živali in okolja, zavetnik Italije	
	1	♦ gotika	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.4	2	<p>dve od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Na sliki je dopasni, tričetrtinski portret humanista in teologa z renesančnim pilastrom v ozadju, ki neposredno namiguje na njegov kulturni in razsvetljeni značaj. ♦ O njegovi izobrazbi pričajo knjiga pred njim in knjige na polici za njim. ♦ Portret odlikuje natančnost v podrobnostih. Je realističen posnetek stvarnosti visoko kultiviranega učitelja. ♦ Oblečen je v bogato krzveno oblačilo, roke ima položene na knjigo, na glavi ima univerzitetno bareto. ♦ Njegov izraz je miren, duhoven, intelektualen, zamišljen. ♦ Grška in latinska pisava na knjigah. 	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.5	1	<ul style="list-style-type: none"> ♦ relief ♦ nagrobnik / nagrobni kamen 	Za dve navedbi 1 točka.
	1	♦ Bil je drugi ljubljanski škof, pravnik, državnik.	
	1	<p>ena od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ polnoplastično oblikovano telo v pravilnih proporcih ♦ portretne poteze, realizem v upodobitvi ♦ podrobnosti in natančnost v izvedbi ♦ stoječe-ležeči tip figure ♦ upodobljen v rahli S-liniji 	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.6	1	♦ Družba je od pozne prazgodovine patriarhalna.	

5. naloga: Renesančno kiparstvo

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.1	3	<ul style="list-style-type: none"> ♦ slika 5.1: visoka renesansa ♦ slika 5.2: manierizem / pozna renesansa ♦ slika 5.3: zgodnja renesansa 	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.2	3	tri od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ anatomska pravilnost v oblikovanju telesa ♦ uravnotežena kompozicija ♦ kontrapost ♦ uveljavljanje kanona idealnih proporcev ♦ psihološka izraznost ♦ realizem 	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.3	2	<ul style="list-style-type: none"> ♦ David ♦ Svetopisemska zgodba o mladeniču Davidu, ki premaga močnejšega Goljata. 	
	2	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Na prvi sliki (Michelangelo) je David upodobljen kot odrasel moški, na drugi sliki (Donatello) pa kot deček/najstnik. ♦ Na prvi sliki (Michelangelo) je David upodobljen pred spopadom z Goljatom, na drugi sliki (Donatello) pa po spopadu, po zmagi nad Goljatom. ♦ Material: marmor in bron. 	
	1	<ul style="list-style-type: none"> ♦ politična metafora / simbol republikanskih Firenc (v nasprotju z večjimi sosednjimi državami) 	
Skupaj	5		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.4	1	<ul style="list-style-type: none"> ♦ akt (upodobitev golega človeškega telesa) ♦ konjeniški portret 	Za oba pravilna odgovora 1 točka.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.5	3	tri od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ figura serpentinata ♦ nepravilni, razpotegnjeni telesni proporci ♦ opuščanje klasične uravnotežene kompozicije in simetrije ♦ dinamičnost ♦ prodiranje v prostor ♦ elegantnost 	

Skupno število točk: 60

Izpitna pola 2**1. naloga: Baročno slikarstvo**

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.1	1	♦ 17. stoletje, Italija	Za dve navedbi 1 točka.
	1	♦ Chiaroscuro je italijanski izraz za svetlo-temno. Je način osvetljevanja, pri katerem se prepletajo barvni kontrasti.	
	2	dve od: ♦ Vpeljal je žanrsko pojmovanje nabožnih, svetopisemskih motivov. ♦ Slikal je po živih modelih, vsakdanjih ljudeh. ♦ V slikarstvo je vpeljal naturalizem. ♦ S svetlobnimi učinki je poudaril dramatičnost dogodka.	
	1	♦ Bakh/Dioniz	
	1	♦ tihožitje	
Skupaj	6		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.2	1	♦ Rembrandt/Vermeer	
	3	tri od: ♦ Je manj dramatično, je zasebno in ponotranjeno. ♦ Trg je zahteval nove motive: krajina, tihožitje, marina, skupinski portret ... ♦ Naturalizem v upodabljanju. ♦ Na Nizozemskem je uradna vera protestantizem, v katerem ni povpraševanja po historičnem slikarstvu. ♦ Na Nizozemskem živi bogato meščanstvo, ki vzpostavi bogat trg umetnosti.	
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.3	1	♦ baročni stropni iluzionizem	
	1	♦ apoteoze, alegorije, mitološki prizori	
	2	dve od: ♦ velike in dinamično zasnovane kompozicije ♦ dramatičnost in vznesenost ♦ dinamično zasukana in uvita telesa ♦ čustvene kretnje in izrazi na obrazih ♦ scenografski učinek ♦ perspektivične skrajšave	
	1	ena od: ♦ stolnica svetega Nikolaja v Ljubljani ♦ semeniška knjižnica v Ljubljani ♦ viteška dvorana, Dornava ♦ viteška dvorana, grad Brežice ♦ Celjski strop	
Skupaj	5		

2. naloga: Slovensko slikarstvo v 19. stoletju

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.1	4	<ul style="list-style-type: none"> ♦ slika 2.1: neoklasicizem ♦ slika 2.2: bidermajer ♦ slika 2.3: romantika ♦ slika 2.4: realizem 	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.2	1	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Dve ženski sta sočasno rodili. Eni je otrok umrl, zato je drugi vzela živega otroka. Začeli sta se pripraviti in tako sta prišli pred kralja Salomona, ki je odločil, naj živega otroka presekajo na dvoje in bi tako vsaka mati dobila polovico. Biološka mati je temu nasprotovala, zato jo je kralj spoznal za pravo mater in ji vrnil otroka. 	
	1	ena od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ pregledna, jasna in uravnotežena kompozicija ♦ natančna risba ♦ barva je polnilo 	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.3	1	♦ Luiza Pesjak	
	1	♦ pesnica, pisateljica, prevajalka, napisala je operni libreto Gorenjski slavček	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.4	3	tri od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ Je izraz čustvovanja posameznika. ♦ Je individualno, sublimno doživeta. ♦ Svetloba ima simbolni pomen. ♦ Osebn občutena barvna paleta. ♦ Izraženi dramatičnost in slikovitost v svetlobi, barvnih kontrastih. ♦ Narava zrcali subjektivna čustva. ♦ Poudarjeni sta moč in lepota krajine. ♦ Narava ima simbolni pomen. 	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.5	1	ena od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ grobi, skicozni nanosi ♦ temnejši, rjavkasti barvni odtenki ♦ realizem/resničnost v upodabljanju 	
	1	ena od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ upodobljeni so preprosti ljudje, kmetje, delavci ♦ objektivna upodobitev krajine ♦ žanrski motivi ♦ družbenokritična vsebina / družbena kritika 	
	1	♦ uveljavitev, priznanje na umetnostnem trgu	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.6	1	♦ v Narodni galeriji v Ljubljani	

3. naloga: Abstraktno slikarstvo 20. stoletja

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.1	1	fauvizem: ena od: ♦ poenostavljene ploskovite oblike ♦ čiste barve	
	1	ekspresionizem: ena od: ♦ intenzivne barve ♦ deformacija/popačenje oblik	
	1	kubizem: ena od: ♦ analitično razstavljanje predmetov na geometrijske oblike ♦ pomnoženi koti gledanja na sliko	
	2	♦ Ni več zgodbe/vsebine / figuralnega motiva. ♦ Likovni elementi (barva, oblika, kompozicija ...) govoriyo sami zase.	
Skupaj	5		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.2	3	♦ slika 3.4: Piet Mondrian ♦ slika 3.5: Kazimir Malevič ♦ slika 3.6: Vasilij Kandinski	
	1	♦ glasba	
	1	♦ Modri jezdec / Der blaue Reiter	
	1	♦ suprematizem	
Skupaj	6		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.3	2	♦ slikarstvo barvnega polja (razporejanje barve v velikih barvnih ploskvah) ♦ slikarstvo geste / gestualno slikarstvo / akcijsko slikarstvo	
	1	♦ New York	
	1	ena od: ♦ popolno prevzetje, stapljanje s sliko ♦ gledalec se počuti, kakor bi se potopil v bazen obarvane svetlobe ♦ slika žari in seva v prostor okrog sebe, ustvarja močno čustveno razpoloženje ♦ vtis razširjenega prostora ♦ slika kot vrata v novo resničnost, v višjo stopnjo zavesti ♦ slika ponuja posvečeno duhovno oziroma mistično doživetje barvnih ploskev in odnosov med barvami	
Skupaj	4		

4. naloga: Le Corbusier

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.1	3	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Unité d'Habitation, Marseille: slika 4.2 ♦ Vila Savoye, Poissy: slika 4.1 ♦ Notre-Dame-du-Haut, Ronchamp: slika 4.3 	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.2	1	♦ stanovanjski blok s skupnimi prostori / stanovanjski objekt	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.3	4	štiri od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ funkcionalizem (oblika stavbe mora upoštevati in odsevati njeno namembnost) ♦ novi gradbeni materiali ♦ nove konstrukcijske zasnove ♦ standardizirana gradnja ♦ skeletna gradnja ♦ jasne, kubične oblike ♦ zavračanje dekoracije ♦ horizontalni pas oken ♦ ravna streha ♦ svobodni tloris ♦ gradnja na pilotih 	
	1	♦ armirani beton / železobeton	
Skupaj	5		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.4	3	tri od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ ploskovitost – plastičnost ♦ gladka ometana stena – grob beton ♦ tanka ravna stena (obešena fasada) – masivna stena ♦ vzdolžna okna / okna čez vso širino fasade – majhna okna, prosto razporejena na steni ♦ ravna streha – plastično oblikovana streha ♦ stavba, dvignjena na pilotih – stavba, postavljena na tla ♦ vertikale in horizontale – ukrivljene linije ♦ geometrične oblike – organske oblike 	Za eno pravilno primerjavo 1 točka.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.5	1	♦ slika 4.2: Unité d' habitation, Marseille	
	1	♦ Nova Gorica	
	1	♦ Edvard Ravnikar	
Skupaj	3		

5. naloga: Ženska in umetnost

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.1	2	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Brezmadežna/Immaculata ♦ Celopostavna Marija, ki stoji na mesecu, obdajajo jo nebeški sij in angeli adoranti, motiv poudarja Marijino brezmadežno spočetje, pogled, uprt v nebo, namiguje na vlogo neveste svetega Duha. 	
	2	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Olimpija ♦ Predstavljena je pariška kurtizana s temnopolto služabnico in črno mačko, ki dopolnjujeta erotično vsebino, služabnica prinaša šopek kurtizaninega občudovalca. 	
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.2	2	<ul style="list-style-type: none"> ♦ sitotisk/grafika ♦ Delo je nastalo po črno-beli fotografiji MM (za film <i>Niagara</i>). 	
	2	<p>dve od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Ikone so posebne nabožne podobe čaščenja, oboževanja, podoben predmet oboževanja postanejo filmski zvezdniki v 20. stoletju. ♦ Igralka je zvezdniški proizvod filmske industrije in medijev, postane seks simbol, predmet oboževanja širokih množic, vendar je njena osebna intimna zgodba nenehnega iskanja ljubezni tragična ... ♦ Umetnik z močnimi barvami in multipliciranjem podob karikira, parodira, banalizira in preizprašuje javno podobo zvezdnice kot produkta filmske industrije. ♦ Z degradiranjem javne zvezdniške podobe umetnik opozarja na masko osebe, ki je bila za zapeljivo podobo vse prej kot zapeljiva ... 	
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.3	2	<p>dve od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Ženskam je bil onemogočen ali omejen dostop do izobraževanja na likovnem področju. ♦ Ta poklic za tradicionalno vlogo ženske v patriarhalni družbi ni bil primeren. ♦ Ženskam je bilo težje nastopati samostojno in biti finančno neodvisna, navadno so se morale odreči družinskemu življenju, zato so se redkeje odločale za ta poklic. 	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.4	2	slika 5.5: ♦ Ivana Kobilca ♦ Razstavna slika Poletje, narejena za pariški Salon; motiv je portretni žanr, preživljanje prostega časa meščanske dame na podeželju; gre za posebno razpoloženje poletnega popoldneva.	
	2	slika 5.6: ♦ Marina Abramović ♦ Na posnetku so predmeti, ki jih je umetnica uporabila v performansu, v katerem je preizkušala meje osebnega prostora in občinstva.	
	1	ena od: ♦ Kobilca je po izobrazbo morala daleč stran od doma, tudi v tujino, kjer se je skušala uveljaviti kot slikarka, zato je veliko delala v različni metropolah v Evropi, tam je tudi razstavljala. ♦ Za uveljavitev na likovnem področju je sodelovala na najpomembnejših razstavah, kot denimo na pariškem Salonu. ♦ Preživljala se je s svojim delom. ♦ Bila je prva slovenska akademsko izobražena slikarka. ali ena od: ♦ Marina Abramović se je kot konceptualna umetnica uveljavila v tujini, postala je ena osrednjih predstavnic body arta in velja danes za eno od zvezdnic newyorške umetniške scene. ♦ V svojih delih je raziskovala miselne in fizične sposobnosti ter meje telesa.	
Skupaj	5		

Skupno število točk: 60

DEL B**Navodila za ocenjevanje**

Navodila za ocenjevanje so pripravljena v skladu s poglavjem 3.2 »Tipi nalog in ocenjevanje« in z merili ocenjevanja posameznih delov izpita, ki so objavljena v poglavju 3.3.2 v Predmetnem izpitnem katalogu za splošno maturo 2020 – Umetnostna zgodovina.

Elementi ocenjevanja	Merila	Točke	Skupaj
1. podatki o umetniškem delu	ime umetnika, naslov izbranega umetniškega dela ali ime in kraj, kjer stavba stoji, okviren čas nastanka, tehnika ali material, približna velikost in umestitev v slogovno obdobje.	za vsako pravilno navedbo 1 točka	4 točke
2. oblikovna razčlemba	navedena ni nobena od oblikovnih lastnosti umetniškega dela	0 točk	3 točke
	opis motiva ter navedba in opredelitev enega ali dveh elementov oblikovne analize (telesnost, prostor, kompozicija, barve, svetloba, tekstura ...) izbranega likovnega dela, razčlemba je pomanjkljiva	1–2 točki	
	navedba večine oblikovnih elementov v povezavi s kompozicijskimi lastnostmi in sestavo, jasna opredelitev in povezava s slikovnim gradivom	3 točke	
3. vsebinska razčlemba	navedena ni nobena od vsebinskih lastnosti umetniškega dela	0 točk	3 točke
	opis in prepoznavna ikonografskega motiva, interpretacija je pomanjkljiva in nejasna	1–2 točki	
	natančna opredelitev vsebine upodobljenega dela in njegovega sporočila; interpretacija je jasna, samostojna in smiselna	3 točke	
4. navedba okoliščin nastanka umetnine, umetniški vplivi in pomen za umetnost	naveden ni nobeden od zahtevanih elementov	0 točk	3 točke
	pomanjkljiva navedba okoliščin oziroma vplivov na izbrano umetniško delo; razlaga ni jasna	1–2 točki	
	celovita navedba okoliščin, smiselno povezano opredeljeni umetnostni vplivi in jasno označen pomen dela za umetnost; interpretacija je smiselna in samostojna	3 točke	
5. primerjava obeh umetniških del	navedena ni nobena primerjava	0 točk	5 točk
	navedena je ena zahtevana primerjava	1 točka	
	navedeni sta dve zahtevani primerjavi	2 točki	
	navedene so tri zahtevane primerjave	3 točke	
	navedene so štiri zahtevane primerjave	4 točke	
	navedenih je pet zahtevanih primerjav	5 točk	
6. opredelitev odnosa do likovnih del	odnos do obeh umetniških del ni naveden	0 točk	2 točki
	zapis odnosa do obeh umetniških del	1 točka	
	smiselna opredelitev odnosa do obeh umetniških del z utemeljitvijo	2 točki	

Skupno število točk: 20

Izpitna pola 1

6. naloga

EO	Rešitev
1	<p>štiri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Miron ♦ Metalec diska (Diskobolos) ♦ ok. 450 pr. n. št. / 5. stoletje pr. n. št. ♦ marmorna rimska kopija po izvirniku iz bronu ♦ velikost: 155 cm / kip velikih mer ♦ Museo Nazionale Romano, Rim ♦ klasična starogrška umetnost
2	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Kip je prostostoječa polna plastika. ♦ Upodobljena je figura v gibanju, ki se pripravlja, da bo vsak hip zagnala disk. ♦ Umetnik je izbral trenutek, v katerem je nazaj iztegnjena roka obstala, zato da bi se bliskovito zavihtela naprej in zalučala disk. <p>Prikazan je trenutek, zamrznjen v času, preden disk odleti iz atletove roke.</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ V tej drži se stikata konec zamaha in začetek samega meta. Atlet ima levo nogo, na katero bo prenesel težo, pokrčeno. ♦ Atletovo telo je uvito, roka je dvignjena, vse mišice so napete, vene na roki izstopajoče od telesnega napora. ♦ Atletovo telo je realistično prikazano v trenutku največje zbranosti in telesnega napora, njegov obraz je idealiziran, lasje so kot čelada, oblikovani v enakomeren vzorec pramenov. ♦ Atletovo telo je polnoplastično, anatomsko pravilno. ♦ Kip je mojstrska študija mišične napetosti in gibanja. ♦ Kljub naporu atlet ne izraža nobenih čustev, obraz je brezizrazen, miren. ♦ Kompozicija je serpentinasta, vijaka, prva te vrste, in dinamično obvladuje prostor. ♦ Razmerje proporcev človeškega telesa je bilo določeno z merami, ki se nanašajo na velikost glave proti telesu v razmerju 1 : 7 ali na velikost dlani proti celotni višini telesa 1 : 10. ♦ Grki so bili prepričani, da se je treba izogniti grobostim in nepravilnostim iz narave ter z uravnoteženo simetrijo in pravilnimi razmerji izraziti duševno lepoto – ethos. ♦ Površina kipa je zglajena.
3	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Upodobljen je gol atlet, delo je akt, idealne postave, z napetimi mišicami. ♦ Metalec diska spada v vrsto upodobitev atletov, kiparske ikonografske teme, ki je bila zelo priljubljena v klasičnem obdobju grške umetnosti. ♦ Metanje diska je bila ena izmed tekmovalnih veščin pentatlona (peteroboja), ki je vključeval skok v daljavo, metanje kopja, metanje diska, tek in rokoborbo. Tekmovanja so se zvrstila v enem dnevu in so bila ena izmed disciplin na olimpijskih igrah. V njih so se pomerili najbolj veščji in najmočnejši atleti, ki so lahko zdržali velik telesni napor. ♦ Urjenje pentatlona je bilo del vojaškega služenja, saj naj bi vsaka izmed veščin urila vse spretnosti, ki naj bi jih vojščak potreboval v boju. ♦ Atletska telesa pentatloncev so veljala za lepša in skladnejša od teles atletov, ki so se urili samo v eni disciplini. ♦ Po vsej verjetnosti je bilo atletovo golo telo posneto po resničnem športniku, zmagovalcu olimpijskih ali kakšnih drugih tekmovanj. Upodobljene like, predvsem mlade moške, so imeli za idealne človeške tipe.
4	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Med prvimi kiparji, ki so upoštevali grški kanon, je bil Miron iz Eleutere, ki je ustvarjal med letoma 470 in 440 pr. n. št. ter spada ob Poliklejtu in Fidiji med najznamenitejše kiparje klasične grške antike. ♦ V klasičnem obdobju starogrške umetnosti je bilo človeško telo izhodišče za preučevanje velikostnih odnosov med telesnimi deli, določenih s pravilom, ki mu pravimo kanon. O njem je prvi teoretično razpravljal Poliklejt in ga uresničil s svojim Doriforom (Kopjenoscem). ♦ Mironov bronasti izvirnik je izgubljen, vendar ga lahko prepoznamo v več kakor 20 rimskih marmornatih kopijah, ki se med seboj nekoliko razlikujejo. Uporaba bronu je omogočila bolj razgibane oblike in obogatila kiparstvo z novimi izraznimi učinki.

	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Miron velja za začetnika in velikega mojstra dinamične upodobitve telesa. ♦ Na stotine kipov golih moških atletov, junakov in božanstev je nastalo zato, da bi krasili tempeljske četrti, športne stadione in mestne trge. ♦ Kipar je delal skoraj izključno v bronu in najbolj zaslovel z upodobitvami atletov, med katerimi je rimski zgodovinar Plinij poudaril prav Diskobola kot eno najznamenitejših Mironovih del. ♦ Pri njegovem delu so pisci v antiki občudovali pretehtane proporce in realistični čut. Zapuščina antičnega Rima, ki je bil glavni dedič antične Grčije, je navdahnila humanizem in renesanso v 15. in 16. stoletju. Iz rimskih kopij grških izvornikov so se učili ter z njimi primerjali svoje delo umetniki visoke renesanse (Michelangelo) in manierizma (Giambologna). Dinamična upodobitev, poseganje v prostor in ulovljeni trenutek so značilnosti enega največjih baročnih kiparjev, Gianlorenza Berninija. Arheološka izkopavanja ob koncu 18. in v 19. stoletju so pripomogla k novim razlagam in pogledom na grško umetnost v neoklasicizmu (Antonio Canova). ♦ Tip atletske razvitega idealnega moškega je bil priljubljen na propagandnih plakatih v času nacizma.
5	<p>pet od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Obe deli sta polnoplastični, samostojni obli plastiki, namenjeni pogledu z vseh strani. ♦ Obe deli sta velikih mer: Metalec diska je v naravni velikosti, Pietà Rondanini je še večje kiparsko delo (195 cm). ♦ Atletovo telo je anatomsko pravilno, herojsko, vitalno, figuri na Pietà Rondanini sta bolj vitki, manj napeti in zaradi nedokončanosti učinkujeta bolj ekspresivno in manj vitalno. ♦ Atletov obraz je lep, brezizrazen, v detajle natančno izdelana rimska kopija iz zglajenega belega marmorja, obraza Marije in Kristusa izražata smrt, žalost, trpljenje v grobo izdelanem, non finito obdelanem belem marmorju. ♦ Mironov kip je realističen, figuri Michelangelovega kipa sta stilizirani. ♦ Metalec diska aktivno posega v prostor, je razgiban in dinamičen, Pietà deluje statično. ♦ Metalec diska je akt, prav tako Kristus, Marijo ovija draperija. ♦ Atletovo telo je mišičasto, anatomsko pravilno in napeto, telesi Kristusa in Marije sta polnoplastični, trpeči, izmučeni, mišičastost je ohlapnejša. ♦ Metalec diska je posvetni motiv športnika v zamrznjenem trenutku, tik preden bo odvrnil disk, Pietà je religiozni motiv Marije z mrtvim Kristusom v naročju. ♦ Metalec diska je v klasični dobi grške antike predstavljal ideal človeka, krasil je stadione, mestne trge. Pietà je nabožni motiv. ♦ V visoki renesansi je ta motiv pogosto upodobil Michelangelo z užaloščenim, pogosto ekspresivnim izrazom Marije in Kristusa.
6	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Kandidat primerjalno opredeli svoj osebni odnos do likovnih del v nalogi z utemeljitvijo.

7. naloga

EO	Rešitev
1	<p>štiri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Donato Bramante ♦ Tempietto ♦ San Pietro in Montorio, Rim ♦ 1502 ♦ visoka renesansa ♦ marmor, granit ♦ stavba manjših mer
2	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Stavba je postavljena na podstavek in podnožje iz treh stopnic. Sestavljena je iz dveh valjev, spodnji je širši in ga obdaja peristil, zgornji je ožji in je v funkciji tamburja, ki nosi kupolo s svetlobnico. ♦ Spodnji del obkroža kolonada šestnajstih dorskih stebrov (rimsko-dorski slog), ki nosijo arhitrav z metopami in triglifi. Nad njim je obhod s prstanom iz zaobljenih kamnitih stebričkov oblikovane ograje, balustrade.

	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Steno naosa/cele v obeh nivojih ritmično členijo pilastru in izmenjujoča se pravokotna okna ter polkrožne niše s školjkastim zaključkom. Globoke niše v zgornjem delu stavbe ustvarjajo protiutež konveksni obliki kupole. ♦ V središčni zasnovi s kupolo so vodoravne in navpične sile harmonično izenačene. Vodoravne potekajo nazaj v same sebe, navpične se združujejo v okroglini kupole. ♦ Zasnova stavbe je jasna in simetrična. Očiten je naslon na antični peripterni tempelj krožnega tlorisa, tolos. ♦ Celoten načrt temelji na modulu stebrov: razdalja med stebri je štiri premere enega stebra, stebri pa so od zidu oddaljeni za dva premera stebra. Premišljenost in logika gradnje je sledila pravilom načrtovanja templjev po Vitruvijju. ♦ Tloris in naris stavbe temeljita na krogu/krogli in kvadratu/kubusu v pravih razmerjih zlatega reza. ♦ Stavba velja za skladno in harmonično. Kljub majhnim dimenzijam, premer celotne meri le 4,5 m, stavba deluje monumentalno.
3	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Bramante je votivno kapelo španskega kraljevega para Izabele Kastiljske in Ferdinanda II. Aragonskega zasnoval na kraju, kjer naj bi bil mučeniško umrl sv. Peter. ♦ Stavba časti prostor, kjer so po legendi križali apostola Petra, saj je središčna os stavbe odprtina, kamor naj bi bil postavljen križ. ♦ Kristusovega učenca je po znamenitem požaru Rima dal ujeti in obsoditi na smrt cesar Neron. Usmrtili so ga v Neronovem cirkusu, tako da so ga križali z glavo navzdol. To je bila Petrova želja, ker se ni čutil vrednega, da bi umrl enako kot Kristus. ♦ Takšne sakralne stavbe, ki posvečujejo kraj smrti ali grob mučenca, se imenujejo martirij. Te stavbe imajo centralno zasnovo že od začetka krščanstva, saj je za njihov zgled veljala rotunda Vstajenja, ki so jo v času cesarja Konstantina Veliškega postavili nad Kristusovim grobom v Jeruzalemu. ♦ Krščansko namembnost je Bramante združil z antično arheološko in teoretsko dediščino. ♦ Izbira dorskega stebrega reda ustreza močnatosti in herojstvu svetega Petra. Na poljih metop se pojavljajo motivi prekrižanih ključev, Petrovega in papeškega atributa, ter liturgični predmeti, ki se uporabljajo pri maševanju oz. molitvi. ♦ Na stavbi so zapisana simbolna pitagorejska števila: število 16 je veljalo za popolno, saj je sestavljeno iz 10 + 6 ali 8 + 8. Števila 6, 8, 10 sestavljajo pitagorejsko trojico, število 8 pa velja za število neskončnosti in ponovnega vstajenja. ♦ Geometrija kroga deluje kot simbol božanske popolnosti. ♦ Podzemna kriptna spominja na izvor cerkve v rimskih katakombah, kolonada stebrov slavi sodobno militantno cerkev, ki dominira svetu, kupola pa ponazarja nebesni obod zmagoslavne cerkve, nad katero prestoluje Kristus. ♦ Kupola v notranjščini je poslikana z motivom nočnega neba z zvezdami, kar v krščanstvu sugerira nebesa.
4	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Bramante se je izšolal prvenstveno za slikarja na vojvodskem dvoru v Urbino, kjer se je učil pravil perspektive pri znamenitem Pieru della Francescu. ♦ S Tempiettom je dosegel in uveljavil novo interpretacijo antike. ♦ Stavba je poklon antiki in spomenik krščanstva. ♦ Bramanteju je bil zaupan najpomembnejši in največji projekt (poleg predelave vatikanske palače okrog belvederskega dvorišča), in sicer zasnova bazilike sv. Petra. Novo baziliko je zasnoval kot centralno stavbo, ki temelji na grškem križu. ♦ Med gradnjo nove bazilike je arhitekt umrl in njegovo delo je prevzel Michelangelo, ki je njegov prvotni načrt predelal. ♦ Rimljani, ki so bili zgroženi vpričo rušenja stare bazilike svetega Petra, so ga imenovali mojster rušenja (maestro ruinante) in so kmalu po umetnikovi smrti radi zlobno pripomnili, da mora čakajoč stati pred vrati paradiža, kamor ga sv. Peter ne bo spustil, dokler ne bo cerkev popolnoma končana. ♦ Tempietto je ključni spomenik in mojstrovina antičnega preroda. Z njim je Bramante dosegel ideal visoke renesanse, združitev krščanskega svetišča z antično dediščino. ♦ Majhna kupola je našla svoj odmev v kupolah sv. Petra v Rimu, sv. Pavla v Londonu in kupoli Kapitola v Washingtonu. ♦ Stavbi je svoj poklon izrazil tudi Bernini, ki jo je uporabil za obliko tabernakeljskega oltarja v kapeli Svetega zakramenta v severni ladji bazilike sv. Petra.

	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Poklon umetniku so izrazili tudi njegovi sodobniki: Raffael je upodobil Bramanteja v Atenski šoli kot matematika Evklida, Michelangelo domnevno v podobi preroka Zaharije v Sikstinski kapeli. ♦ Motiv križanja sv. Petra je Michelangelo upodobil v vatikanski kapeli Paolini in Caravaggio v cerkvi Santa Maria del Popolo. ♦ Pri načrtovanju stavbe je vplivalo na umetnika teoretično delo arhitektov Vitruvija in G. L. Albertija. ♦ Stavba predstavlja idealno združitev krščanskega in antičnega svetišča. Podobno oblikovane primere stavb poznamo tudi iz sočasnega slikarstva, na upodobitvi Idealnega mesta neznanega slikarja iz Urbina (ok. 1480), Peruginovi sliki Kristus predaja ključ sv. Petru (1481–1482) in Raffaelovi Marijini zaroki (1504).
5	<p>pet od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Arhitektura na prvi sliki je cerkev, tj. sakralna arhitektura, drugo delo so vrata, profana arhitektura v vzhodnem delu Berlina. ♦ Tempietto je martirij, votivna kapela, postavljena na kraju mučeništva svetega Petra, Brandenburška vrata so mestni in državni simbol in danes predstavljajo evropsko enotnost, svobodo in mir. ♦ Tempietto stoji na mestu, kjer so po legendi križali apostola Petra, saj je središčna os stavbe odprtina, kamor naj bi bil postavljen križ, Brandenburška vrata so bila srednjeveška mestna vrata, vhod v mesto, del obzidja starega mesta. ♦ Obe deli vključujeta dorski stebni red, ki je možat, čvrst, junaški, katerega del je tudi friz s triglifi in metopami. ♦ Tempeljček je zasnovan na krožnem, centralnem tlorisu, Brandenburška vrata na pravokotnem tlorisu. ♦ Zasnova obeh stavb je simetrična. ♦ Fasada stavbe na prvi sliki je razgibana, večdelna in se zaključuje s kupolo, medtem ko so vrata sestavljena iz dvanajstih dorskih stebrov, po šest na vsaki strani. Nad vrati je kvadriga z boginjo miru, ki se vozi v slavnostni kočiji. ♦ Obe stavbi se zgledujeta po antičnih stavbah in antičnih proporcih (zlati rez); prva posnema tolos, druga propileje. ♦ Na obeh stavbah so vodoravne in navpične sile harmonično izenačene.
6	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Kandidat primerjalno opredeli svoj osebni odnos do likovnih del v nalogi z utemeljitvijo.

8. naloga

EO	Rešitev
1	<p>štiri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Leonardo da Vinci (1452–1519) ♦ Zadnja večerja ♦ 1495–1498 / konec 15. stoletja ♦ stenska slika v tehniki tempera in oljnih barv ♦ 4,6 x 8,8 m / monumentalne mere ♦ refektorij/jedilnica samostana Santa Maria delle Grazie, Milano ♦ visoka renesansa
2	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Na sliki je 13 moških, ki sedijo za dolgo mizo, vsi na isti strani, v prostoru, ki se za njimi izrazito pogloblja. Leonardo je najprej ustvaril kompozicijo z nizom figur in potem za njimi s centralno perspektivo ustvaril globok prostor. Figure in prostor so povezani ter medsebojno odvisni. ♦ Kompozicija je uravnotežena in tektonska. Sestavljena je iz več kompozicijskih shem, poudarjena je horizontalnost. ♦ Prostor je koncipiran jasno, po pravilih linearne perspektive, v globini v krajini pa so tudi zračne in barvne perspektive. ♦ Figure so simetrično razporejene levo in desno od osrednje, na vsaki strani so v dveh skupinah oseb po tri, torej skupaj štiri skupine po tri osebe. Vsaka od njih, pa tudi osrednja figura z razširjenima rokama je postavljena v piramidalno kompozicijo. Kristus je fizično in duhovno središče kompozicije.

	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Očišče linearne perspektive je postavljeno v točki natančno na sredini slike za Kristusovo glavo oziroma v njegovem očesu. S tem dobi perspektiva tudi simbolični pomen. Simbolično funkcijo ima tudi glavna okenska odprtina za Kristusom, saj deluje kot arhitekturni nadomestek svetniškega sija. ♦ Liki so polnoplastično oblikovani, upodobljeni pravilno anatomsko in realistično, predstavljajo pa idealni tip ljudi. Osebe so individualizirane tako v fiziognomiji, izrazih, kot kretnjah teles. ♦ Leonardo Judeža ne izolira od skupine, kot je značilno za starejše upodobitve, ampak ga vključi med druge učence; je četrti z leve, če štejemo figure od leve proti desni. ♦ Slika je v prostor postavljena tako, da se zdi, kakor da se ena od stranskih sten odpira in se prostor za njo še nadaljuje v krajino. Liki so naslikani v nadnaravni velikosti, prizor je postavljen visoko na steno nad višino gledalcev.
3	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Motiv je svetopisemski, povzet po evangeliju, ki predstavlja Jezusa pri poslovnem obedu z njegovimi učenci, pred njegovim prijetjem v Jeruzalemu. ♦ V Zadnji večerji je slikar ujel trenutek, ko je Jezus le nekaj sekund zatem, ko je apostolom dal navodila, kako obredno zaužiti kruh in vino, ter prvič izvedel obred evharistije, napovedal, da ga bo eden izmed učencev izdal. ♦ Med apostoli je zavladal nemir, vsak se sprašuje, ali bo izdajalec on. Učenci so začudeni, presenečeni, zgroženi. ♦ Izražajo človeška čustva, obnašajo se kot vsakdanji ljudje, so brez svetniškega sija. Nekoč vzvišeni obred je Leonardo mojstrsko preobrazil v prizor človeške tragedije. ♦ Položaj Judeža je največja novost, ki jo je Leonardo uvedel v tradicionalno ikonografijo zadnje večerje. Postavljen je na isti strani kakor drugi apostoli. Lik zgolj s senco na obrazu in roko na mošnji z denarjem opozarja gledalca na svojo izdajalsko naravo. Tudi z nelepimi obraznimi potezami je prikazan kot negativni lik. ♦ Leonardo je skrbno preučil značaj vsakega naslikanega lika, vsak gib, izraz in obrazne poteze, zato drama poteka na celotni sliki. ♦ Nasprotna temu je mirna Jezusova drža, ki deluje ponižno ter izraža predanost božji volji in žrtvovanje. Pozornost gledalca usmerja v evharistijo, krščansko obredno uživanje kruha in vina, ki ga Kristus napove prav pri zadnji večerji. ♦ Tema zadnje večerje je bila pogosta za slikarska dela v refektorijih (samostanskih jedilnicah). Tako so menihi v tem prostoru obedovali v prisotnosti Jezusa in apostolov ter premišljevali o evharistiji.
4	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Leonardo je prišel v Milano s 30 leti, kjer je dobil službo pri milanskem vojvodi. Na dvoru je delal kot gradbeni in vojaški inženir ter kot dvorni slikar, ki je režiral tudi poroke, snoval kostume in se ukvarjal z najrazličnejšimi drugimi nalogami. ♦ Milano je postal Leonardov drugi dom, saj je v tem mestu preživel 24 let v dveh dolgih obdobjih med letoma 1489 in 1499 ter 1506 in 1513. Prvo milansko obdobje pomeni vrhunec Leonardove ustvarjalnosti in opusa, v tem času je tudi nastala Zadnja večerja. ♦ Leonardova Zadnja večerja je nastala kot naročilo Ludovica Sforze, milanskega vojvode. Predvidel je razširitev samostana Santa Maria delle Grazie kot novega mavzoleja Sforzev in je Leonardu zaupal poslikavo refektorija. ♦ O Leonardovem nesistematičnem delu in muhasti naravi umetnika govori tudi poročilo meniha, ki ga je opazoval pri delu. Menihi so se zaradi počasnega nastajanja poslikave pritoževali, ker so morali jesti v križnem hodniku samostana. ♦ Novost je Leonardova razlaga biblične vsebine: tradicionalno je prizor opozarjal na evharistijo, ne pa na napoved Judeževega izdajstva, kar je upodobil Leonardo. ♦ Spomenik je monumentalno delo, slikarsko tehniko označimo kot eksperiment z barvami: slikar je mešal oljne in tempera barve na suh omet. Ni mogel prenesti omejitve freske, ki omogoča poslikavo le določene površine stene naenkrat, saj je želel hkrati snovati celoto. Že med njegovim ustvarjanjem so barve bledele in se luščile. ♦ Vasari jo je že 60 let po nastanku opisal kot »ruševino«. Napačni restavratorski posegi v 18. in 19. stoletju ter bomba, ki je padla na samostan v 2. svetovni vojni, so delo skoraj uničili. ♦ V tem delu se prvič v popolnosti izrazijo klasični ideali visoke renesanse. ♦ Rembrandt je kompozicija tako pritegnila, da je po grafični reprodukciji ustvaril dve risbi, eno v rdeči kredi in perorisbo, Andy Warhol pa jo je v svojem zadnjem obdobju leta 1986 večkrat poustvaril.

5	<p>pet od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Na Leonardovi sliki je svetopisemski motiv zadnje večerje, na Petkovškovi sliki je slikar upodobil svojo družino kot portretni žanr. V oba motiva sta tudi vključena motiv podrobnega prikaza interierja in tihožitja. ♦ V obeh delih je predstavljeno omizje postavljeno v interier. Na Leonardovi sliki je središče omizja Jezus med svojimi učenci, kar je tudi likovno poudarjeno. Na Petkovškovi sliki pa je osrednja osebnost omizja umetnik sam, med svojimi družinskimi člani (mati, polsestra, nečak), kar pa ni tako likovno očitno. ♦ Oba protagonista nastopata kot glavi omizja, Jezus kot duhovni vodja, Petkovšek kot zrel moški simbolno prevzema mesto glave družine (pater familias). Oba sta od omizja tudi nekoliko izolirana in odsotna. Jezus vdano in mirno sprejema svojo poslanstvo, Petkovšek nemo brezizrazno strmi predse, slutimo zadrego in odtujenost. ♦ V obeh delih v prostoru prevladuje posebno razpoloženje omizja, pri Leonardovem vznemirjenju ob novici, da je za omizjem izdajalec, pri Petkovšku čutimo tesnobno tišino in zadrego med družinskimi člani. ♦ V obeh motivih imamo tudi antagonista, pri zadnji večerji je to Juda Iškarjot, ki Jezusa izda, kar je prikazano z govoricco telesa, ki se odmika od učitelja. Pri Petkovšku je to mati, ki ima sklonjeno glavo s pogledom, uprtim v mizo, in deluje hladno ter strogo. Slikar je njeno desnico pustil nedokončano. ♦ Na obeh motivih se odvija čustvena drama, med prijatelji, ki bodo izdali svojega tovariša in učitelja, in prav tako tudi v družini, v kateri namesto toplote in varnosti čutimo odtujenost in nerazumevanje. ♦ Leonardova slika je v refektoriju menihe spominjala na začetek evharistije, Petkovškova slika je osebna izpoved umetnika, ki pa je nastala verjetno kot razstavna slika. ♦ V obeh motivih imamo religiozne in etnološke poudarke. Leonardova slika je verska, vendar je v tihožitju pogrinjka mogoče identificirati jedi (raca v pomarančni omaki), posodje ali v dekoraciji interierja, prekritega s tapiserijami, umetnikov čas. Na Petkovškovi sliki je dokumentarno upodobljena značilna slovenska kmečka izba, z »bogkovim kotom«, nabožnimi slikami na steklo, pogrinjkom, motovilom in drugo opremo. Na steni je mogoče prepoznati motiv Križanega, ki ga v povezavi z ogledalom, ki odseva mrtvo ostenje vrat, lahko razumemo tudi kot prisposodbo umetnikovega življenja. ♦ Obe kompoziciji sta skladni, tektonski in uravnoteženi. Obe učinkujeta mirno, statično. ♦ V obeh kompozicijah je prostor jasno koncipiran po načelih linearne perspektive. ♦ V obeh delih so figure pravilno anatomske, realistične. Vendar so pri Leonardu tudi idealizirane, saj predstavljajo idealne tipe, kar je pri nekaterih osebah izraženo z milino na obrazu. Pri Petkovšku gre za upodobitev konkretnih oseb, zaznamovanih z individualno fiziognomijo, vendar so obrazi modelirani zelo slikovito. ♦ Leonardove figure so razgibane, razvidne so emocije v kretnjah in izrazu na obrazu, Petkovškove figure so mirne, potopljene same vase, zato učinkujejo kontemplativno. ♦ V obeh delih svetloba prihaja z leve, čeprav je pri Leonardu več svetlobnih virov in se svetloba enakomerno razliva po protagonistih slike. Petkovšek je skušal čimbolj zvesto slediti svetlobi, ki je pronicala skozi okno. Oba glavna protagonista sta tudi svetlobno poudarjena, Jezus z okvirjem vrat, skozi katera vidimo osvetljeno krajino, Petkovšek s svetlobno liso na obrazu in okrog glave. ♦ V obeh delih prevladuje topel kolorit s hladnimi akcenti. Leonardova slika je precej poškodovana zaradi uporabe neustrezne tehnike, vendar barve delujejo bolj sveže in svetlejšje kot pri Petkovšku, ki uporablja temnejše in bolj zamolke barve. V njegovem delu prevladuje značilen kolorit realističnega slikarstva. ♦ Leonardo uporablja za senčenje mehke tonske prehode, imenovane sfumato, Petkovškova poteza je bolj slikovita, ponekod so vidne poteze modeliranja z barvo.
6	<p>♦ Kandidat primerjalno opredeli svoj osebni odnos do likovnih del v nalogi z utemeljitvijo.</p>

Izpitna pola 2

6. naloga

EO	Rešitev
1	<p>štiri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Francesco Robba ♦ Vodnjak treh kranjskih rek ali Robbov vodnjak ♦ 1743–1751 / sredina 18. st. ♦ marmor ♦ v = 13 m / velike mere ♦ (Mestni trg), Ljubljana (izvirnik hrani Narodna galerija, Ljubljana) ♦ barok
2	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Vodnjak treh kranjskih rek ali po kiparju imenovan Robbov vodnjak stoji na trgu pred ljubljanskim Magistratom na stičišču treh mestnih osi, Stritarjeve ulice, Ciril-Methodovega in Mestnega trga. Prilagojen je terenu, postavljen na stičišču treh ulic, ter s tristrano zasnovano in postavitvijo v prostoru dopolnjuje srednjeveško urbanistično ureditev mesta. Je arhitekturno-kiparska celota, ki oblikuje značilno mestno veduto. ♦ Sestavljen je iz več delov: stopničasto dvignjene ploščadi na osnovi dvanajstkotnika, bazena, treh moških postav z vrči v rokah in obeliska v sredini, ki sega v višino. ♦ Celoto vodnjaka obvladuje število tri: tri ulice, tri moške figure (personifikacije rečnih božanstev), tristrani obelisk s porezanimi vogali, bazen v obliki trilistne deteljice z vrisanim trikotnikom. ♦ Kompozicija celote je piramidalna: od stopničaste ploščadi in bazena z vodo se piramida konča s kroglo vrh tristranega obeliska. ♦ Osrednji poudarek so gole moške figure v pokončnem sedečem položaju z draperijo, ovito okoli bokov, in z vrči v rokah. Posamezen lik je umeščen vsak na svoj ogelni del tristranega obeliska. ♦ Moška telesa so v nadnaravni velikosti, polnoplastična, razgibana v zasukih, čvrsta, elegantna. ♦ Med seboj so si figure podobne: so gole, ovite s skromno draperijo, z eno nogo stojijo na ribah, ena na delfinu in dve na sladkovodnih ribah, z drugo pa na skali. ♦ V rokah držijo posode, iz katerih teče voda. Moške obdaja skalovje, prepleteno z rastlinjem, tudi z vinsko trto. ♦ Temeljna misel je izmenjava organskih in geometričnih oblik. ♦ Učinkovita je uporaba barve petih vrst raznobarvnega naravnega kamna. ♦ Marmorna površina figur je gladka, spolirana. ♦ Je celostna umetnina, pri kateri se arhitektura in kiparstvo dopolnjujeta z ambientom, kar je obogateno z zvočnimi učinki žuboreče vode v bazenu. Voda je podrejena arhitekturnemu in kiparskemu delu ter teče v ozkih curkih iz velikih vrčev in vodnih živali. ♦ Ne glede na funkcionalno nalogo vodnjaka, oskrbo z vodo, je Robba ustvaril visoko estetsko celoto. ♦ Celotna oblika vodnjaka je podrejena urbanistični umestitvi v prostor (stoji na stičišču treh ulic).
3	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Tri moške figure so prepoznavne kot rečna oz. vodna božanstva in posebej tri reke osrednje Slovenije: Ljubljanico, Krko in Savo, morda tudi tri teritorialne enote vojvodine Kranjske: Gorenjsko, Dolenjsko in Notranjsko. ♦ Obstaja več razlag, koga predstavljajo moške figure. Ena izmed njih je povezana z zgodbo o argonavtih. ♦ Ena od treh figur sloni na delfinu, ki je morska žival, in morda predstavlja Neptuna, je torej personifikacija morja. ♦ Drugi dve figuri, ki stojita na rečnih ribah, pa naj bi predstavljali Ljubljanico in Savo, ki napajata morje. ♦ Moške figure predstavljajo personifikacijo rek, ker je samostalni reka (»fluvius«) v latinščini moškega spola. ♦ Namen vodnjaka je zajemanje vode. Ljubljanski meščani so hodili v vodnjak po vodo.

4	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Francesco Robba je bil Benečan in je po šolanju pri beneškem kiparju Pietru Baratti prišel v Ljubljano. Postal je ljubljanski meščan in najpomembnejši ljubljanski kipar. Deloval je v berninijevski tradiciji in črpal navdih iz beneškega kiparstva. ♦ Je eden največjih umetnikov baroka na Slovenskem in je pomagal uveljaviti Ljubljano kot pomembno umetniško središče. ♦ Vodnjak je nastal sredi 18. stoletja, med veliko prenovo Ljubljane. ♦ Velja za simbol Ljubljane in njene vodilne vloge na Kranjskem. Je eden največkrat upodobljenih motivov na razglednicah in publikacijah Ljubljane. ♦ Vodnjak je bil tudi priljubljen slikarski motiv: slikali so ga impresionisti (Matija Jama), Božidar Jakac je natisnil serijo jedkanic ... ♦ Onesnaženo ozračje je vodnjak poškodovalo. Leta 2005 so ga odstranili in kasneje prenesli v Narodno galerijo, na njegovo mesto pa postavili repliko.
5	<p>pet od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Robbov vodnjak je izdelan iz različnih vrst raznobarnega kamna in belega marmorja v baroku, Trajanov steber iz belega marmorja (prvotno pozlačenega in polikromiranega) je iz časa rimske antike. ♦ Kompozicija Robbovega vodnjaka je piramidalna, iz več delov: ploščad s stopnicami, bazen, obelisk, figure. Pri Trajanovem stebru je kompozicija simetrična in navpična, sestavljena je iz kockastega podstavka, spiralnega friza z reliefi in kapitela z bronastim kipom svetega Petra (prvotno in do srednjega veka je bil na vrhu kip cesarja Trajana). ♦ Obe arhitekturno-kiparski deli sta zasnovani tako, da od gledalca zahtevata pogled z vseh strani. ♦ Kiparska zvrst figur na Robbovem vodnjaku je oblo kiparstvo, na Trajanovem stebru pa je relief v spiralnem frizu. ♦ Figure na Robbovem vodnjaku so polnoplastične, razgibane, na Trajanovem stebru so figure v visokem reliefu, prav tako polnoplastične, v pravilnih proporcih. ♦ Tlorisna zasnova vodnjaka je premišljena, je na stičišču treh ljubljanskih ulic, Trajanov steber stoji sredi Trajanovega foruma, nekoč je bil obkrožen s knjižnicama in rimsko baziliko. ♦ Tri figure na Robbovem vodnjaku posebej poudarjajo tri kranjske reke, nepretrgan spiralni friz v reliefu z okoli 150 prizori umetniško upodablja vojne med Rimljani in Dačani v začetku 2. stoletja. ♦ Robbov vodnjak je bil postavljen z namenom, da v njem ljubljanski meščani zajemajo vodo, Trajanov steber je rimski triumfalni steber, namenjen spominski funkciji oziroma propagandi. Je tudi grobnica: v podstavku stebra je Trajanov pepel. ♦ Spomenika se razlikujeta po velikosti; obe deli sta velikih mer. Robbov vodnjak meri v višino dva in pol krat manj kot Trajanov steber, ki je visok več kot 30 m.
6	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Kandidat primerjalno opredeli svoj osebni odnos do likovnih del v nalogi z utemeljitvijo.

7. naloga

EO	Rešitev
1	<p>štiri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Henry Moore ♦ Kralj in kraljica ♦ 1952–1953 ♦ odlitek iz 1957 (50. leta) / sredina 20. stoletja / po 2. svetovni vojni ♦ bron ♦ 164 x 139 x 91 cm (nekoliko nadnaravna velikost) ♦ več odlitkov in verzij dela (Middelheim, Glenkiln, Washington, London ...) ♦ abstraktno kiparstvo, nadrealizem
2	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Dvojica figur sedi na preprosti klopi. To sta moški (krona na glavi, brada), ki se z eno roko naslanja na klop, in ženska (prsi, krona/pričeska) z rokama, sklenjenima v naročju, par. ♦ Figuri sta podvrženi stilizaciji in abstrahiranju. Glavi imata tako antropomorfne kot zoomorfne značilnosti, oči so prevotljene. V dlaneh in stopalih so naturalistični poudarki. ♦ Telesi sta iz brona, enako veliki, v nekoliko nadnaravni človeški velikosti. ♦ Uporabljena je vzvišena frontalna postavitev, osebi se z glavama obračata na desno oziroma figuri se obračata proti svoji levi.

	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Vsi členi kompozicije: plošča za podstavek, ki je del kipa, preprosta klop in obe telesi, so oblikovani simetrično in v popolnem ravnotežju. Par deluje togo in brezčasno. ♦ Simetričnost zmotita drobna detajla: krona na glavi in iztegnjena roka moškega, ki se opira na klop, kar naredi moško figuro v kompoziciji nekoliko manj togo. ♦ Moore oblikuje figure z zavirami in valovitimi oblikami, prehaja od izbočenega k vbočenemu volumnu, vsaka snov je zanj kot kamen, ki ga preoblikuje enakomerno valovanje vode.
3	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Par predstavlja kralja in kraljico, vladarski par, ki ju obeležujeta kroni na glavi, oblečena sta v dolgi tuniki. ♦ Uporabljena je vzvišena frontalna postavitev, ki je bila v zgodovini umetnosti značilna za vladarske in božje osebe. ♦ S tem ko je Moore v skulpturi spojil naturalistične elemente (roke in noge) s precej bolj abstraktno in samovoljno oblikovanimi deli telesa (glavi), je želel prikazati, kako se v kraljevskem bitju spajata človeško in nebeško. ♦ Čeprav je bila plastika ustvarjena v času kronanja angleške kraljice Elizabete II. (1953), predmet njene upodobitve ni poveličevanje moderne ustavne monarhije; bolj se osredotoča na starodavno predstavo o monarhu kot božji osebi ali od božjega blagoslovljenem bitju. ♦ V plastični, tridimenzionalni obliki mu je hkrati uspelo ujeti enkratnost človeškega bitja in kozmične razsežnosti. ♦ Figuralna kompozicija z uravnoveženostjo in zasidranostjo v tleh prikazuje stabilnost in pozitivne vrednote, ki jih lahko izžareva avtoriteta; taka upodobitev je pomenila protitež povojnemu razpoloženju, ki je bilo še polno negotovosti, strahu in tesnobe. ♦ Kipar je želel s kraljem in kraljico, ki sta pogosta pravljicična lika, poudariti domišljjsko razsežnost umetnosti. ♦ Valovanje in krožne oblike so metafora za nadaljevanje, povezovanje preteklosti in sodobnosti, za neskončen tok časa – snov je nekaj, kar se nenehno preobraža.
4	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Moore je eden od najbolj priljubljenih avtorjev javne plastike v 20. stoletju (znan po monumentalnih abstrahiranih figuralnih plastikah v bronu, ki so velikokrat postavljene v javnem prostoru) in vsekakor najpomembnejši britanski kipar iz tega obdobja. ♦ Opredelimo ga kot figuralnega kiparja, ki s preoblikovanjem človeških oblik v mehke oblike iz pokrajine (pri zleknjenem ženskem telesu, ki je eden njegovih najpogostejših motivov, nas razgibanost lahko spominja na značilno gričevnato krajino okoli Yorkshira, od koder izvira kipar) telo prikazuje vse bolj abstraktno. ♦ Moore je oblike črpal iz proučevanja umetnosti starih kultur (predvsem kladske in mehiških), v 30. letih, ko se je oblikoval njegov prepoznavni slog, pa je največ dolgoval Picassu in nadrealistom. ♦ Moorovo delo slavi humanistične ideale in moralno veličino v težavnem povojnem obdobju, ko je bil še živ spomin na tragične dogodke med 2. svetovno vojno. ♦ S svojo monumentalnostjo oblike nasprotujejo eksencialističnemu občutku tragičnosti in izgubljenosti, ki se je iz Pariza v tem času širil po Evropi; njegovo delo pomeni upanje v prerojenje, da bo po temačni izkušnji vojne mogoče življenje brez občutka krivde.
5	<p>pet od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Moorovo delo je zasnovano kot samostojen razstavni kip iz bronu, etruščanski sarkofag je žara iz žgane gline (terakote). ♦ Obe deli sta dvofiguralni kompoziciji s sedečim in pol ležečim parom. Deli učinkujeta togo, vendar je etruščanski par izraznejši in manj tog zaradi gestikulacije rok ter bolj izdelanega obraza. ♦ Oba para sta stilizirana in ne sledita pravilni anatomiji telesa. Pri Mooru je poudarek na telesu, ki je večje in bolj prepričljivo natančno oblikovano kot glavi, ki sta manjši, bolj podvrženi deformaciji in abstrahiranju. Oblike fiziognomije obraza, krone, moške brade se zlijejo v enovito abstraktno obliko. Pri etruščanskem paru je ravno nasprotno spodnji del telesa bolj podvržen stilizaciji in sploščen ter postaja dekorativen relief pokrova. Poudarek je na smehljajočih se obrazih zakoncev in govoric zgorjnjega dela telesa, s katero osebi nakazujeta intimnost. Skrbno so izdelani pričeski, brada, detajli oblačil in dajejo vtis želje po približevanju resničnosti ter težnje po dekorativnih učinkih. Zaradi bolj razgibanega in izraznega zgorjnjega dela teles etruščanska kompozicija deluje bolj živo, prepričljivo, zato bi lahko rekli, da je tudi bolj realistična od Moorove kompozicije.

	<ul style="list-style-type: none">♦ V obeh delih je začutiti željo po simetriji, ki je izraz reda, harmonije, želje po večnem, oba para sta zato simbol nečesa brezčasnega.♦ Sedeči figuri na prvi sliki predstavljata kralja in kraljico, na drugi sliki je sarkofag z etruščanskim parom, ki prisostvuje simpoziju v čast umrlega. Oba para nastopata kot simbol nečesa občečloveškega in univerzalnega.♦ Za Moora je bil navdih za vladarski par podoba iz pravljic in domišljija, za sarkofag pa verjetno pogrebni običaji etruščanske elite, povezani z religijo in kulturo te civilizacije.♦ Moore se osredotoča na starodavno predstavo o monarhu kot božji osebi, izbrancu, medtem ko sarkofag predstavlja dvojico, ki se optimistično veseli nove oblike bivanja v onostranstvu.♦ Moore je svoje oblike črpal iz preteklih starih kultur (sumerska, kikladska, azteška...), v etruščanskem sarkofagu so vidni vplivi grške arhajske umetnosti in orientalizma (dekoracija, noša).♦ Moorovo delo ima zglajeno površino (kovina), etruščanski sarkofag je bil nekoč polikromiran.♦ Poznamo več različic ali kopij kompozicije obeh del.
6	<ul style="list-style-type: none">♦ Kandidat primerjalno opredeli svoj osebni odnos do likovnih del v nalogi z utemeljitvijo.

8. naloga

EO	Rešitev
1	<p>štiri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ Pablo Picasso ◆ Guernica ◆ 1937 / 30. leta 20. stoletja / prva polovica 20. stoletja ◆ olje na platnu ◆ 349,3 x 776,6 cm / monumentalne mere ◆ Museo Reina Sofia, Madrid ◆ kubizem, nadrealizem
2	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ Kompozicijo je slikar zasnoval na velikem platnu v velikosti, kakršno je omogočala stena španskega paviljona, za katerega je bila ob svetovni razstavi v Parizu leta 1937 slika namenjena. ◆ Sestavljajo jo liki: mati z otrokom, ležeči umirajoči moški, bik, umirajoči konj, električna svetilka, prinašalka luči in ženska z dvignjenima rokama. ◆ Figure in prostor so podani ploskovito, popačeno, brez zračnosti in vtisa navidezne poglobljenosti. ◆ Liki so enakomerno razporejeni po celotni površini slike, prikazani so, kot bi bili izrezani iz papirja in nalepljeni na veliko platno, s čimer je iz elementov ustvarjena nekakšna mreža, ki ni stroga, geometrična, pač pa ekspresivna. ◆ Kompozicija je simetrična, dvodelna, njeno sredino označi bel zid, leva polovica je svetlejša kot desna (tu so zgolj ženski liki). ◆ Piramidalna kompozicija spominja na obliko timpana in kaže na slikarjevo občudovanje sredozemske kulture, saj je razporedil like enako premišljeno v skladu z oblikovanostjo timpana, kot bi jih grški kiparji. ◆ Kompozicija je z elementi (bik, konj, prinašalka luči, ženska z dvignjenima rokama) dodatno členjena še na štiri dele. ◆ Slikar je uporabil vse klasične oblikovne zakonitosti (simetrija, perspektiva ...), kot bi jih našli pri Poussinu in Rafaelu, klasična pravila kompozicije pa je nadgradil s kubističnimi elementi (realistične podatke je analiziral kubistično), ki so njegovo lastno umetniško odkritje izpred nekaj desetletij. ◆ Uporabljeno je tonsko stopnjevanje z izmenjavo belih, sivih in črnih delov slike. ◆ Ritem kompozicije se vzpenja in pada, kar je umetnik dosegel z ležečim padlim telesom z odprtimi usti in zlomljenim mečem v roki v sprednjem planu in s hrzajočim ranjenim konjem na desni. ◆ Slikar se je odrekel izrazni moči barve, saj je za sliko uporabil le odtenke od bele prek sive do črne, s čimer je stopnjeval dramatičnost; črno-bel kontrast prispeva k občutku tragičnosti (spominja pa tudi na črno-bele časopisne fotografije, ki so širile medijske vesti tistega časa). ◆ Picasso je s tem, ko se je odrekel barvi in navidezni reliefnosti, odpravil uknil povezavo z realnim svetom, naravo in življenjem – barvitost in plastičnost sta namreč bistveni dimenziji vsega živega.
3	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ Motiv slike je zgodovinski dogodek, upodobljeno je bombardiranje baskovskega mesteca Guernica, ki so ga razdejali nemški bombniki po navodilih španskih nacionalistov. ◆ Prizor je sestavljen iz različnih likov: tu je priljubljen Picassov bik, edini, ki gleda proti nam, iz njemu ljubih bikoborb; konj, ki prav tako nastopa v bikoborbah, je prikazan kot bojna žival, ki umira, ker jo je nadomestil stroj (bik in konj sta dve Španiji, ki sta se spopadli, republikanska in nacionalistična); tu sta mati, ki objokuje mrtvega otroka (spomnimo se motiva Sočutne!), kot simbol materinstva, ki ga prizadenejo vse vojne, pretresljiv krik ženske v plamenih kot edini glas vojne, in monumentalen umirajoči vojščak, ki s stisnjeno pestjo z mečem opozarja, da zadnja bitka še ni izbojevana (cvetica pri meču prikazuje upanje). Električna luč spominja na zažigalne bombe, ki so jih Nemci odvrgli na Guernico; plamenica v roki ženske, ki prihaja v sliko od drugod, s svetlobo, ki jo prinaša v črno-beli svet, predstavlja upanje. ◆ S špansko državljansko vojno so tanki in bombniki postali množično orodje ubijanja, z nasilno razstavljenostjo in razdrobljenostjo likov v geometrizirani stilizaciji obrabi in deli teles delujejo kot mehanski. Slika prikazuje tehnologijo, ki ne prinaša samo napredka, ampak tudi zlo. ◆ Prikazani so uničenje, smrt, bolečina ... in upanje, izpostavljene so vrednote, kot so mir, nenasilje in demokracija.

4	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Slika je bila naročena za paviljon španske republike na svetovni razstavi v Parizu leta 1937. ♦ Slikar je za paviljon najprej načrtoval alegorično kompozicijo, potem ko je aprila evropsko javnost pretresla vest o nemškem bombardiranju baskovskega mesta Guernica, pa se je odločil, da bo upodobil ta zgodovinski dogodek. ♦ Slika je nastala leta 1937, ko sta se v Evropi širila nacizem in fašizem, in je obsodba evropskih meščanskih demokracij, ki so podpirale fašizem v Španiji. ♦ Ob prvi predstavitvi so sliko ostro kritizirali fašisti, ki so ji očitali, da je »degenerirana«, in komunisti, češ da je »antisocialna«. ♦ Picasso je črpal iz mitoloških predstav in se zgledoval po antični umetnosti, navezal pa se je tudi na Géricaultov Splav fregate Meduze in Delacroixovo Svobodo, ki vodi ljudstvo ter s tema dramatičnima slikama iz časa romantike vzpostavil dialog; krvavo žrtvovanje in trpljenje pri Picassu preseže romantični patos obeh slik. ♦ Nanj je z obsodbo nasilja nad civilisti vplival tudi Goya s sliko Tretji maj 1808 in z grafičnim ciklom Grozote vojne. ♦ Slika spominja tudi na črno-bele časopisne fotografije, ki so širile medijske vesti v tistem času. ♦ Slika je propagandna, pri čemer je njen učinek usmerjen v kritično ozaveščanje javnosti. Iz nje lahko razberemo slikarjevo politično prepričanje, ki je svojo kritičnost do frankističnega režima izpričal že z grafiko Francove sanje in laži istega leta. ♦ Slika je postala protivojni simbol in je monumentalni spomenik civilnemu trpljenju v vojni. ♦ To je zgodovinska slika, ki velja za izjemno in veličastno v stoletju, ko je zgodovinsko slikarstvo izgubilo aktualnost. ♦ Slika je nastala v vsega nekaj tednih, njeno nastajanje pa je natančno fotografsko dokumentirano po zaslugi tedanje umetnikove ljubice, fotografkinje Dore Maar. ♦ Po koncu svetovne razstave je slika prepotovala svet, najprej Evropo in potem ZDA, kjer je močno pripomogla k prebujanju ameriške umetnosti; Picasso ni dovolil, da bi potovala v Španijo, dokler bo na oblasti general Francisco Franco. ♦ Šele po padcu frankističnega režima je slika leta 1981 postala španska last in bila uvrščena v zbirko umetnin v madridskem Pradu (do takrat je bila na ogled v newyorškem muzeju MoMA; danes jo lahko vidimo v madridskem Museo Reina Sofia). ♦ Pablo Picasso je v času, ko je nastala slika, že veljal za najbolj slavnega slikarja prve polovice 20. stoletja.
5	<p>pet od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Obe sliki, tako Picassova Guernica kot Davidov Napoleon na prelazu sv. Bernarda, se nanašata na vojno. ♦ Obe sliki beležita resnično dogajanje: Picasso nemško bombardiranje baskovskega mesteca Guernica, David Napoleonovo prečkanje Alp. ♦ Picassova Guernica upodablja civilne žrtve vojaških spopadov, Davidov Napoleon pa zmagovitega poveljnika (tistega, ki vodi v vojaški spopad). ♦ Picassov prizor, sestavljen iz človeških in živalskih figur, ki ne premorejo natančno določene identitete oziroma pomena, opozarja na človeško in živalsko trpljenje. Davidov portret povečuje slavnega vojskovodjo. ♦ Davidov idealizirani portret slavi vojaške dosežke, Picassove ekspresivno deformirane figure pa obsojajo vojno in vsakršno nasilje. ♦ Na Picassovi sliki so očitni kaotičnost, vpitje in kričanje od groze in bolečine, medtem ko na Davidovi sliki mirni jezdec povsem obvladuje vihravega konja. ♦ Picassova slika je popolnoma ploskovita, naslikana v značilnem picassovskem slogu. Na Davidovi sliki sta konj in jezdec vzporedna s slikovno ploskvijo, kakor je za neoklasicistično slikarstvo značilno; ustvarjen je precej plitev prostor, čeprav sta figuri še vedno polnoplastično oblikovani. ♦ Obema slikama je skupna zadržana barvna lestvica s prevladujočimi sivimi in rjavkastimi odtenki, le Davidova slika premore barvni poudarek v obliki živo rdečega ogrinjala.
6	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Kandidat primerjalno opredeli svoj osebni odnos do likovnih del v nalogi z utemeljitvijo.